

zakon. — To so namreč podpisi štirinajstletnih deklic in dečkov.

Dotični klasični »protest« se glasi:

Slavno c. kr. namestništvo

v Trstu.

Podpisani starši, davkoplačevalci itd. v Sv. Križu pri Trstu so z veliko žalostjo doznali, da so gg. učitelji tržaškega mesta na svojem shodu napadali vero in krščansko naše prepričanje in celo zasramovali najsvetejše naše verske svetinje.

Podpisani starši s tem javno izjavijo, da protestirajo proti takemu postopanju učiteljstva in si usojajo povedati, da so otroci naši in da je proti naši vesti, ako pošiljamo otroke v šolo k brezverskemu učitelju.

Po državnem zakonu mora se mladina vzgojiti »v npravoverskem duhu«. Učitelj pa, kateri je proti Bogu, sv. veri, cerkvi, ne bo in ne more nikoli naših otrok podučevati »npravoverski«. Nam staršem ne zadostuje, ako učitelji učijo naše otroke pisati, brati in računati, ampak mi zahtevamo, da se naše otroke vzgoji za poštene kristjane in državljane.

Ker dobro vemo, da človek brez vere postane žival, protestiramo, da bi od nas plačani učitelji govorili ali delali proti veri.

Ker moramo mi s svojimi težko zasluženimi denarji plačevati učitelje, imamo pravico zahtevati, da se nam da poštene krščanske učitelje. Takih, ki nimajo vere in celo žalijo našo vero, ne maramo.

Mi podpisani smo kristjani, kristjani so bili naši očetje in mi hočemo imeti, da bodo kristjani tudi naši otroci. — K učitelju, kateri naše versko prepričanje zasramuje, nismo dolžni pošiljati svojih otrok v šolo.

Radi vsega tega podpisani odločno zahtevajo:

1. Da učitelji vzgoje naše otroke v »npravoverskem duhu«.
2. Da učitelji pustijo vero in cerkev pri miru.
3. Da se učitelji udeležijo šolskih svetih maš in nadzorujejo otroke.
4. Da se gg. učiteljem od kompetentne oblasti da vedeti, da je oče gospodar svojega otroka, ne pa brezverski učitelj.

Sv. Križ, na Božič 1905.

Priobčili smo ga v trajen spomin klerikalne nadutosti, ošabnosti in ignorance.

Pobožni ljudje se iz one grozne nesreče na Dunaju lahko pouče, da je hotel sam Bog pokazati svojim »vernim služabnikom«, da naj nikdar ne zlorablajo njegovega imena. Prst božji!

Katehet ima dovolj časa in prilike, da poučuje mladino in jo pomaga učitelju vzgajati versko npravno, kakor to hoče § 1. drž. šol. zakona. A katehet mora izpolnovati svojo dolžnost in ne sme zanemarjati ali celo opuščati verouka, kakor se to večkrat in zlasti ob volitvah prevečkrat zgodi.

Slovenskim staršem pa toplo polagamo na srce, da naj puščajo svoje otroke le tedaj v cerkev k skupnim duhovnim vajam, ako jim poklicani faktorji garantujejo, da je prekrbljeno v vsakem oziru za telesno varnost njih ljubljencev.

To je najmanje, kar smejo in tudi morajo zahtevati starši, da je poskrbljeno z vso vestnostjo in natančnostjo za telesno varnost njih otrok povsod, koder se zbirajo, pa bodi to potem v šoli ali v cerkvi ali kjerkoli. Taka zahteva je

toliko bolj opravičena, ako se otroci silijo in tirajo k takim shodom, ki imajo ves drug namen, kakor da ga zapazi slepo oko.

Tiste pa, ki provzročajo take in enake nesreče, bi bilo treba eksemplarično kaznovati, da bi jih enkrat za vselej minilo veselje, tirati nedolžno mladino v gotovo pogubo!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca meseca svečna 1906 K 35.171-73.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Kakšna bo učiteljska pasivna rezistenca?

(Dalje.)

4. Svoje bede smo krivi tudi sami.

Samenu sebi očitati slabosti, napake in krivde ni baš navadna stvar. Samega sebe spoznati je najtežje, ker je samoljubje ona sila, ki človeka odvrča od tega. Vendar ne smemo kot odgojitelji posnemati v tem našega klerikalizma. On noče vedeti in slišati o sebi nič slabega ali napačnega, zato je zabredel tako globoko. On zagovarja vsako slabost, pregreho in tudi največje lopovstvo svoje stranke, čeprav to bije verskim resnicam naravnost v obraz. On je največji sovražnik resnice, pravice, značajnosti in s tem tudi samega sebe. Odgojitelj mora biti nepristranski, pobijati mora napake, pregrehe in slabosti kateregakoli, če je to komu drago ali pa ne. Sam mora pa biti mož na svojem mestu, drugače je vse delo zaman. Bodimo torej pravični, denimo roko na srce in recimo: »Tudi mi smo krivi svoje bede, hoté ali nehoté, vedoma ali nevedoma, po lastni krivdi ali po krivdi drugih, ki je nismo znali pravočasno zavrniti!«

Učiteljstvo je sedaj izborna organizovano, to je vse res; resnica je pa tudi, da nas je zedinila — le sila. Priznati mora vsakdo, da smo se šele v najnovejšem času jeli krepko gibati; zedinila nas je lakota in klerikalna ošabnost. Predolgo časa smo spali tudi mi spanje pravičnega; predolgo časa smo le prosili, a ničesar dobili; predolgo smo imeli zupanje v človekoljubje, ker nismo še dobro poznali svojih prijateljev in sovražnikov. S tem smo jako veliko izgubili; ako bi nastopili v tem smislu, kakor v najnovejši dobi, pred 20 leti, gotovo ne bi bila naša usoda takšna, kakršna je danes. Današnji svet je že tak, da ima gluha ušesa za prošnje, otrplo srce za človekoljubje in nobenega smisla o važnosti in trpljenju ubogega trpina-delavca, bodi ta potem navaden težak ali delavec na polju prosvete. Le sila, odpor ali celo upor odpre tem ljudem oči, da začnejo misliti, kako bi sanirali tak neznosni položaj. Tako se je godilo do sedaj tudi z nami. Dokler smo prosili, nas ni slišal nihče — norca so se delali iz nas. Ko smo pa jeli ostro pisati, protestirati in zahtevati svoje zaslužen plačilo, ki nam ga jamči državni zakon, so nas slišali, priznali so milostno, da je treba tudi

za nas kaj storiti — vendar za sedaj ni dobiti pokritja; vrgli so najbolj lačnim nekaj drobtinic, drugim pa ničesar.

Kdor ni slep, lahko vidi, da ne pridemo nikdar do zaželjenega smotra drugače, kakor s silo. Le goli sili se vda država željam svojih uslužbencev; goli sili se vdajo kruhadajalci delavstvu in tudi tej sili se bodo morali vdati naši deželni očetje. »Nobena sila ni mila«, pravi narodni pregovor; mi se sile ne bomo poslužili samo za šalo ali kratek čas, marveč prignala nas bo do odločnega koraka druga sila — lakota! Mi smo do sedaj prosili — to je naša največja krivda, za posledice naj bodo odgovorni oni, ki so prošnje hoté z brezbriznostjo preslišali. Kdor ni slep na obe očesi, ta lahko tudi sedaj izprevidi, da imamo iskati pomoči le v svoji lastni moči. V slogi je velika moč, ako se je bomo držali. Vendar ravno tukaj tiči naša druga krivda. Mnogo je učiteljev in učiteljic, ki bi radi imeli večje dohodke, ki jih po svojem poklicu in delu tudi zaslužijo, ali to je tudi vse, kar store. Ne ganejo se s svojega doma; ne pridejo k društvenim zborovanjem; ne čitajo časopisov — še svojega stanovskega lista ne, razen če ga dobe zastonj. Še one borne kronice za društvo neradi dajo izpod palca. Ne vedo torej nič, zakaj se gre, čemu se borimo — brezbrizni in nezavedni so, brez stanovskega ponosa in brez stanovske zavednosti. Ali ni to žalostno? Še celo na večrazrednicah so učitelji brez stanovskega glasila. Kaj pa učiteljice? Te se znajo sicer bridko pritoževati, da jih preziramo, kar pa ni res, o stanovskem ponosu in o stanovski zavednosti, moralični podpori in složnem delovanju za skupni blagor pa pri ogromni večini niti govora ne more biti. Te se ne morejo pritoževati, ako jim očitamo nekolegijalnost, nezavednost. Pričakujejo, da jim prilete dobrote same v naročje. Vse delo zavračajo le na posamezne osebe. Vemo prav dobro, da ne more siromak mnogo žrtvovati, a za stanovsko organizacijo, za borbo za boljšo bodočnost in za stanovski ponos je treba odtrgati od svojih uš nekaj kronic na leto po zgledu ubožnega delavstva, ki ga moramo postaviti za zgled svojim stanovskim sotrpinom. Pisali bi lahko še marsikaj o vzrokih svoje bede, pa za sedaj naj zadostuje to. Kdor se čuti prizadetega, naj se poboljša, kar nas bo veselilo. Potem stopimo vsi kot eden v borbo za kruh, v borbo za boljšo bodočnost.

(Konec.)

Kršenje zakonov v Istri.

Pod tem naslovom smo povedali v 7. letošnji številki, kako vedoma kršijo nekatere paragrafe zakonov. Povedali smo, da nadzorniku neljube osebe, ako so definitivno nastavljene, premeščajo z izgovorom »iz službenih ozirov«, samo da nimajo miru in da se jih dela še bolj nezadovoljne. Danes smo se namenili pojasniti, kakšno zakonito veljavo ima izgovor »iz službenih ozirov«. Ta izgovor so si prikrojile šolske oblasti po § 18. dež. šol. zak. z dne 9. oktobra 1901, ki se glasi: »S stalnim imenovanjem učitelja(-ice) ali z izpričevalom učiteljske sposobnosti opremljenega podučitelja(-ice) je združena pravica do uživanja pokojnine in do drugih zakonitih priskrbnin.

Vrhutega ne sme deželno šolsko oblastvo premestiti imenovanca na drugo šolo, če sam za to ne prosi, ali če ni drugih važnih službenih ozirov, o čemer se je prej dogovoriti s predlagalnim upravičencem.

Iz tega je razvidno, da so šolske oblasti vzele ta znameniti izgovor iz drugega oddelka navedenega paragrafa, izpušivši glavno določilo, ki ga daje ravno beseda »važnih«. Zato se dogaja, da se vrše službena premeščenja brez vsakega važnega službenega ozira; služben ozir je le to, da hoče nadzornik koga šikanirati. Že večkrat je uradno premeščena učiteljska oseba mislila rekurirati proti uradni premeščitvi, bolje rečeno proti šikani. Ob taki priliki poseže vmes navadno okrajni šolski nadzornik, ker se vrši premešitev na njegov skrivni predlog. Ako ne prej pa takrat, ko dobi premeščenec dekret, ga obišče g. nadzornik in glavni njegov namen je, da nahruli premeščenca s tem, da mu dokazuje, da nima pravice do rekurza. Pri tej priliki porabi celo znameniti argument, da deželno šolsko oblastvo lahko premesti iz službenih ozirov še celo njega, pri tem pa ne pove, da on ni ljudski učitelj, torej da nimajo zanj veljave deželni šolski zakoni, ki veljajo za ljudsko učiteljstvo, ter da je on le provizoren okrajni šolski nadzornik, medtem ko je premeščenec definitivni ljudski učitelj. Če to nadzorniku ne obrodi zaželenega uspeha, prinese na dan pa drugo, namreč, da rekurz nima odločilne moči. Vse to pa je le zvito nadzornikovo ravnanje, ker — kakor smo že rekli — se skoraj vsa uradna premeščenja vrše na njegovo željo in njegov predlog, zato jih tako zvito zagovarja. Da sta obe nadzornikovi trditvi, da namreč premeščenec nima pravice do rekurza in da rekurz nima odločilne moči, neresnični in neutemeljeni, hočemo tu dokazati.

Istra je avstrijska dežela in Avstrija je ustavna država. V ustavnih državah ima pa pravico do rekurza tudi oni, ki je na smrt obsojen. Upamo, da je vsakemu jasno, da je tudi istrskemu učiteljstvu odprta pot do pritožbe. Gotova resnica je, da pritožba ne bo imela vselej za rekurenta zaželenega uspeha, a kakor postopajo do sedaj šolske oblasti v Istri pri uradnih premeščenjih definitivnega učiteljstva, je gotovo, da pritožbe zadobe veljavo, če ne poprej pa gotovo pri upravnem sodišču. Dokazovaje to, popišemo tukaj, kaj zahtevajo šolski zakoni in ministrske naredbe glede uradnega premeščenja ter kako postopajo istrske šolske oblasti.

Poglejmo drugi odstavek zgoraj navedenega § 18. Ta določno pove, da se ne sme definitivno učiteljstvo premeščati, ako ni samo za to prosilo, in dostavlja, da se lahko premesti imenovanca iz važnih službenih ozirov. Dovolj jasno je torej povedano, da morajo biti drugi važni službeni oziri, in če so ti, ima se deželni šolski svet dogovoriti s predlagalnim upravičencem. Nič ni rečeno, da se ima te važne službene ozire naznaniti premeščencu. To pa natanko določuje odredba notranjega ministrstva z dne 1. novembra 1903 št. 11.153, in ako tega ni, pripisuje ta naredba vsakemu odloku oblasti — torej tudi deželnega šolskega sveta — ničevost. Tu je dovolj jasno določena pot, ki bi jo morale prekoračiti šolske oblasti pri uradnem premeščanju definitivnega učiteljstva. Podamo pa kratek formular dekreta, ki ga izda ob takšni premestitvi deželni šolski svet. Glasi se: Deželni šolski svet Vas je imenoval iz službenih ozirov v svoji seji X dneva, učiteljem na šoli v Y. Doda še, kateri službeni dohodki so, pa je vse dovršeno! § 17. istrskega deželnega šolskega zakona z dne 3. novembra 1874. določuje, da ima deželni šolski svet v dekretu določiti čas, kdaj ima imenovanec nastopiti službo, a navadno deželni šolski svet tega ne naredi, ampak pusti to določitev okrajnemu šolskemu svetu, ki navadno naloži imenovancu, da mora na-